

Олександренко О.В.

студентка,

Науковий керівник: Жаровська О.П.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

СУЧАСНЕ ПОЛЬСЬКЕ КІНО В УКРАЇНСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

В умовах глобалізації на сучасному етапі все частіше постає питання взаємовідносин між різними державами в економічній, політичній, культурній та інших сферах діяльності. Процеси інтеграції зумовлюють глибше розуміння особливостей кожної країни, а також сприяють покращенню її зв'язків з представниками інших національностей. Яскравим прикладом такого співробітництва є підтримка культури національних меншин.

Беручи до уваги той факт, що історично на українських землях проживає значна частина польського етносу та зважаючи на тісну співпрацю України та Польщі, між цими народами відбувається широкий культурний обмін. Особливо це стосується реалізації новітніх можливостей мас-медіа: книги, газети, журнали, кіно, радіо, телебачення тощо. Нині актуально дослідити один із популярних видів мистецтва, а саме польський кінематограф на сучасному етапі, дізнатися більше про його популяризацію в Україні.

Підтримка польської культури в Україні не була б можливою без функціонування різних дипломатичних, громадських, освітніх організацій, створених етнічно свідомими громадянами нашої держави з польським корінням. Наприкінці 1990-го року таких осередків налічувалося всього 8, а вже у 2007 році їх було близько 40. Переважна їх більшість наразі діє в Житомирській, Львівській, Івано-франківській, Тернопільській, Хмельницькій областях та місті Києві. Одними з найбільших та найпрогресивніших організацій є Спілка поляків України (СПУ); Польські доми в Києві, Вінниці, Житомирі; Київське культурно-освітнє товариство ім. А. Міцкевича; Київське національно-культурне товариство «Згода»; Польський культурний центр в Одесі; Українознавче польське товариство; Польський інститут у Києві та інші [1].

За сприяння цих та інших товариств проходять різноманітні фестивалі польського кіно з безпосередньою участю відомих режисерів, акторів, сценаристів; відбуваються кінопокази в місцевих кінотеатрах тощо. Крім того часто над створенням самих фільмів працюють у співавторстві українці та поляки, адже здебільшого сюжети стосуються історій обох народів, які йдуть пліч-о-пліч вже дуже довгий час. Загалом у сфері кіно на даному етапі провадиться обмін культурними цінностями і надбаннями та технічно-науковим досвідом.

Наприклад, однією з показових є документальна кінострічка польського режисера Мірослава Ровицького під назвою «PL w UA» (2016), яка розповідає історію молодих поляків, що живуть в Україні. Над збиранням матеріалів для фільму працювала молода команда незалежної газети поляків «Кур'єр Галиційський» (м. Львів). У ньому постають питання національної приналежності, сприйняття сьогодення обох держав, бажання чи небажання емігрувати на етнічні землі та інші. Прем'єра відбулася 24 травня 2016 року під час кінофестивалю EMIGRA [13]. Цей фестиваль проходить щороку; він показує життя поляків за межами Польщі через фільми. Крім того стрічка «Tam był mi raj. Orowieść o dawnym Stanisławowie» створена командою «Кур'єра Галиційського» на чолі з Ярославом Краснодєбським та Євгенієм Сало, отримали нагороду EMIGRA 2018 року. Фільм заснований на інтерв'ю з колишніми жителями Станіслава, війна яких і зміни, внесені до нього після цього, витіснили місто з дитинства та ранньої юності. Прем'єра кіно відбулася наприкінці жовтня 2018 року [9]. У цьому ж році в листопаді його презентували широкому загалу в Івано-Франківську [8].

Великою популярністю за останні роки в українських кінотеатрах користуються біографічні фільми. Так, наприклад, 3 травня 2017 року в головній залі Центру польської культури та європейського діалогу в Івано-Франківську відбувся показ кінострічки «Войцех Кіляр. Кредо», поєднаний з авторською зустріччю з приятелем та творцем фільму Здіславом Совінським. По суті це щира сповідь про життєві й творчі рішення унікального композитора. «Захід пройшов в рамках Міжнародного музичного фестивалю «Sacrum Non Profanum», який тривав у Львові та Івано-Франківську з 27 квітня по 3 травня 2017 року» [4]. Ще однією вартою уваги роботою є документальний фільм «Будинок архітектора Городецького» (презентували 21 квітня 2018 р. у столиці України). Він розповідає про життя та творчість відомого архітектора польського походження Владислава Городецького, який спроектував

визначні споруди Києва, зокрема знаменитий Будинок з химерами [12]. Не поза увагою польських фільмів залишаються й кінотеатри в обласних центрах. Наприклад, вінницький кінотеатр «Родина» повсякчас проводить сеанси кіно країни-сусіда. 8 квітня 2019 року відбувся показ польського фільму під назвою «Найкращий» режисера Лукаша Палковського. До події долучилася представник Генерального консульства Республіки Польща Агнешка Гуральська. Фільм натхненний життєвою історією Єжи Гурського, колишнього наркомана, який після важкого звикання, став спортсменом, завоював титул чемпіона світу у змаганнях з триатлону «Double Ironman» у США. «Великою силою «Найкращого» є позитивна енергія, яку вона дає та заражає глядача». Перегляд було організовано Генеральним консульством Республіки Польща у Вінниці спільно з кінотеатром «Родина» в рамках святкування Дня здоров'я у Вінниці [11]. За підтримки Генерального консульства Республіки Польща разом з Польським інститутом у Києві 24 червня 2019 року в цьому ж кінотеатрі відбувся показ фільму «Jack Strong». Він розповідає про Річарда Куклінського, офіцера Польської Народної Армії, заступника голови Оперативної ради Генерального штабу Війська Польського за часів Польської Народної Республіки, який у 1972 р. Встановив таємну співпрацю з ЦРУ, отримавши прізвисько «Джек Сильний». Огляд фільму передбачався польською мовою з українськими субтитрами [14].

Діяльність Польського Інституту в Києві привертає увагу української спільноти. Одним із головних його проєктів є Дні польського кіно в Україні. «Традиційно в програмі представлено найцікавіший доробок польського кінематографу останніх двох років». Для прикладу, XII Дні польського кіно в Україні проходили 05 – 18 жовтня 2017 року у шести містах України – Києві, Одесі, Вінниці, Харкові, Маріуполі та Луцьку. Сім повнометражних польських фільмів, що вже здобули нагороди на престижних міжнародних фестивалях, були представлені перед глядачами. Серед них: «Мистецтво кохання. Історія Міхаліни Віслоцької» (2017 р., режисер – Марія Садовська), «Марія Скłodовська-Кюрі» (2016 р., режисер – Марі Ноель), «Планета самотніх» (2016 р., режисер – Міті Окорн) [5]. XIV Дні польського кіно в Україні триватимуть в період 18 – 29 жовтня 2019 і пройдуть у п'яти містах України – Києві, Одесі, Вінниці, Харкові та Луцьку. Буде представлено п'ять фільмів: «Кур'єр» (2019 р., режисер – Владислав Пасіковський), «7 почуттів» (2018 р., режисер – Марек Котерський), «Вовкулака» (2018 р.,

режисер – Адріан Панек), «Ще день життя» (2018 р., режисери – Дам'ян Ненов, Рауль Де Ла Фуенте) та «Як пес з кішкою» (Режисер – Януш Кондратюк). [6] Схожий проект існує у Львові як одному з головних осередків польської національної меншини. Так, щороку за підтримки вже не раз згаданого вище Польського інституту в Києві проводиться перегляд польських фільмів «Під високим замком» [3]. Окрім того Academy of Visual Arts Kharkiv за підтримки Українського культурного фонду та Польського Інституту у Києві організовує CinemaLab в Харкові з польськими кінодіячами, який триватиме 07–27 жовтня 2019 року. «Освітня програма побудована як серія майстер-класів та практичних занять від польських провідних кінодіячів для 10-ти режисерів зі всієї України». Спікерами є режисер Мацей Собещанський, сценаристка Марта Конажевська, режисер монтажу Кася Бонецька, маркетинговий стратег Йоанна Солецька. «В програмі CinemaLab передбачені блоки зі сценарної справи, режисури, операторської майстерності, монтажу, маркетингу, продюсування, фінансового планування, інтелектуальної власності та авторських прав, пітчінгу. Лабораторія закінчується презентацією проектів для польських тьюторів» [7].

Найближчим часом в листопаді 2019-го року в українських кінотеатрах очікується показ історичного трилеру «Ціна правди» («Гарет Джонс») Агнешки Голланд. Над кінокартиною працювали у співавторстві Польща, Україна та Великобританія. «Фільм розповідає історію молодого валлійського журналіста Гарета Джонса, який у 1933 році потрапив до Радянського Союзу, щоб виявити та розкрити світовій спільноті правду про злочини сталінського режиму та Великий голод в Україні». Світова прем'єра відбулася на 69-му Берлінському кінофестивалі, а нещодавно він був у списку фільмів, нагороджених Європейською кіноакадемією [10]. Ще однією недавньою подією стала зйомка тизеру майбутнього художнього фільму «Вінценз» польсько-українського виробництва; режисер – Ян Кідава-Блонський, лауреат Канського кінофестивалю. Це «історія життя «Гомера» Гуцульщини, автора гуцульського епосу «На високій полонині» Станіслава Вінценза – письменника та філософа». Сценарій фільму створили українські драматурги Наталія Ворожбит та Макс Курочкін за підтримки Українського Культурного Фонду. Зйомки трейлера проходили на фоні українських Карпат в селі Криворівня Верховинського району Івано-Франківської області, а також в Національному музеї народної архітектури та побуту України [2].

Отже, розглянувши окремі зразки польського кіно крізь призму різноманітних чинників, що впливають на його функціонування в українському культурному середовищі, можна чітко сказати про його відносну зацікавленість зі сторони глядача. Це зумовлено досить високим рівнем розвитку польського кінематографу, а також історично близькій сюжетній основі.

Список використаних джерел:

1. Осікович Жанна. Культурно-просвітницька діяльність громадських об'єднань етнічних меншин України і Польщі (у період 1991–2012 рр.). URL: <http://issues-culture-knukim.pp.ua/article/view/153848/156030>

2. Лауреат Канн зняв тизер нового фільму в Карпатах. Художній фільм «Вінценз» – це майбутній масштабний байопік польсько-українського виробництва. URL: <https://glavcom.ua/news/laureat-kann-znyav-tizer-novogo-filmu-v-karpatah-631199.html>

3. Осінь з польським фільмом «Під Високим Замком» у Львові. URL: <http://www.ckpide.eu/ua/aktualnosci/wydarzenia/3190-osin-z-polskym-filmom-pid-vysokym-zamkom-u-lvovi>

4. Показ фільму «Войцех Кіляр. Кредо». URL: <http://www.ckpide.eu/ua/aktualnosci/wydarzenia/1532-pokaz-filmu-voitsekh-kiliar-kredo>

5. XII Дні польського кіно в Україні. URL: <http://www.polinst.kyiv.ua/event1192.html>

6. XIV Дні польського кіно в Україні. URL: <http://www.polinst.kyiv.ua/event1357.html>

7. CinemaLab Харків з польськими кінодіячами. URL: <http://www.polinst.kyiv.ua/event1363.html>

8. Albert Iwański. Pokaz filmu «Tam był mi raj. Opowieść o dawnym Stanisławowie» w Iwano-Frankiwsku. URL: <https://www.kuriergalicyjski.com/kultura/film/7251-pokaz-filmu-tam-byl-mi-raj-opowiesc-o-dawnym-stanislawowie-w-iwano-frankiwsku>

9. Ela Lewak. Produkcja Kuriera Galicyjskiego wyróżniona na VI Festiwalu Filmowym EMIGRA. URL: <https://kuriergalicyjski.com/aktualnosci/7201-produkcja-kuriera-galicyjskiego-wyrozniiona-na-vi-festiwalu-filmowym-emigra>

10. Lidia Baranowska. Film Agnieszki Holland o Wielkim Głodzie w listopadzie na ekranach ukraińskich kin. URL: <http://slowopolskie.org/film-agnieszki-holland-o-wielkim-glodzie-w-listopadzie-na-ekranach-ukrainskich-kin/>

11. Wiktoria Bednarska. W Winnicy trwają pokazy najlepszych polskich filmów. W poniedziałek, 8 kwietnia w kinie «Rodyna» w Winnicy odbył się pokaz polskiego filmu pod tytułem «Najlepszy» w reżyserii Łukasza Palkowskiego. URL: <http://slowopolskie.org/w-winnicy-trwaja-pokazy-wyborowych-polskich-filmow/>

12. Film o autorze Domu z Chimerami pokazano w Kijowie.
URL: <http://slowopolskie.org/film-o-autorze-domu-z-chimerami-pokazano-w-kijowie/>

13. Film «PL w UA» opowiada o życiu młodych Polaków mieszkających na Ukrainie. URL: <https://www.emigra.com.pl/film/pl-w-ua/>

14. Zaproszenie na pokaz filmu «Jack Strong» w Winnicy.
URL: <http://slowopolskie.org/zaproszenie-na-pokaz-filmu-jack-strong-w-winnicy/>

Пригонюк С.П.

молодший науковий співробітник,

Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав»

МИСТЕЦЬКІ РОБОТИ ВАСИЛЯ ЗАВГОРОДНЬОГО В МУЗЕЙНИХ КОЛЕКЦІЯХ КИЄВА

У фондівих збірках музейних закладів Києва зберігаються роботи українського митця Василя Леонтійовича Завгороднього – талановитого художника, скульптора-різьбяря, поета та прозаїка, члена Національної спілки майстрів народного мистецтва України (1991).

Народився Василь Леонтійович Завгородній 26 жовтня 1925 року в с. Водяне на Кіровоградщині. З дитинства мав дві великі пристрасті – до малювання і до співів – їм і присвятив все життя. Вищу освіту здобув у Київській державній консерваторії (нині Національна музична академія ім. Петра Чайковського) з вокалу у класі педагога, народного артиста СРСР І.С. Паторжинського. Працював у різних колективах і філармоніях. Впродовж 14 років пропрацював солістом славетного українського народного хору ім. Григорія Верьовки. Із знаменитим колективом об'їздив півсвіту. Був на гастролях у Франції, Канаді, Польщі, Мексиці, Кореї. За досягнення у співочому жанрі В.Л. Завгородній удостоєний почесного звання «Заслужений артист України» (1967).

Багатогранний талант В. Завгороднього яскраво проявився в різних видах мистецтва. Багато років займався живописом і графікою. Не маючи професійної освіти, показав себе досконалим колористом і своєрідним майстром малюнку та побудови композиції. Висока премія ім. Катерини Білокур (1995) – свідчення визнання його таланту.

Особливе місце у творчості В. Завгороднього займало художнє різьблення на дереві. Митець успішно працював у скульптурній пластиці